

Desen Eğitiminde Ölçme ve Değerlendirme Üzerine Bir Araştırma

Abdullah AYAYDIN¹

ÖZET

Bu araştırma, Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde kullanılan ölçme-değerlendirme yöntemlerini belirlemek ve tartışmak için yapılmıştır. Araştırma desen dersi ile sınırlı tutulmuş ve bu okullarda görev yapan resim-iş eğitimi öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirmeyi nasıl yaptıkları belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada öncelikle problem durumunu belirlenmesi için, eğitim, sanat eğitimi, ölçme ve değerlendirme kavramları ve yöntemleri ile ilgili bilgilerin yer aldığı kaynaklar taranmıştır. Çalışma grubu 68 resim-iş öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmaya yönelik veriler, deney ve gözlem yoluyla elde edilmiş, elde edilen veriler istatistiksel yöntemlerle çözümlenmeye çalışılmıştır. Öğretmenler arasında ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin kullanımında önemli farklılıklar tespit edilmemiştir. Hem geleneksel yöntemle hem de ölçütlere dayalı yöntemle yapılan ölçme - değerlendirmede sonuçların birbirinden çok uzak olduğu gözlenmiştir. Bu sonuçlar resim-iş öğretmenlerinin değerlendirme yaparken kişisel beğenilerinden uzaklaşmadıkları şeklinde yorumlanmıştır.

ANAHTAR KELİMELEER: Görsel Sanatlar Eğitimi, Ölçme, Değerlendirme.

A Research on Measurement and Evaluation in Drawing Teaching

ABSTRACT

This research was made to define the methods of measurement -evaluation which is used in drawing education for in fine arts and sport high school. At this research which is restricted only for drawing lesson and it is tried to find how the art teachers who work in this schools define the measurement and evaluation. At this research, resources which contain information to the terms of education, art education, assessment and evaluation technique was examined to determinate the type of the problem condition. The study group consists of 68 visual art teachers. Data that is related to the research is obtained by means of experiment and observation statistically. There is significant difference between the art teacher assessment and evaluation result. As a result it was determined in art education evaluation that different art education assessment strategies are not used by art teachers. And, there are different results in traditional evaluation and evaluation with criterion.

KEYWORDS: Visual Art Education, Measurement, Evaluation.

---

¹ Yrd.Doç.Dr., KTÜ Fatih Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi, Resim-iş Eğitimi ABD, abduhayaydin@hotmail.com

GİRİŞ

Öğrenmenin belli bir amaç doğrultusunda başlatılması, yönlendirilmesi, kolaylaştırılması ve gerçekleştirilmesi sürecine öğretim denir (Kaya, 2006:4). Öğretim önceden belirlenmiş hedeflere varmak için yapılır. Hedeflere daha iyi ulaşabilmek için ve öğretimi rastlantıya bırakmamak için ise öğretimin önceden planlanmış olması gerekir. Bu yüzden öğretim programları hazırlanarak öğretimin planlı ve düzenli olması sağlanır. Öğretimin planlanması için harcanan bunca emeğin hedeflerine ulaşp ulaşamadığı ya da ne kadar ulaşabildiğinin de bilinmesi oldukça önemlidir. Öğretim sürecinin bu aşamasında ölçme ve değerlendirme kavramı ön plana çıkmaktadır.

Ölçme ve değerlendirme kavramları birbirleriyle yakından alakalı olmakla birlikte, ikisi arasında fark vardır. Yıldırım'a (1983:2) göre; ölçme bize sadece bir şeyin niceliğine ilişkin bilgi verir; bu bilginin yeterli olup olmadığı, istenilen nicelik ve türden olup olmadığı ise bir değerlendirme konusudur. Küçükahmet'e (2003:191) göre ise; ölçme, özelliğin miktarını gösterir, değerlendirme ise bu miktarın yeterli olup olmadığını ya da amaca uygun olup olmadığını belirtir.

Herhangi bir miktarda mevcut olan her şey ölçülebilir. Yalnız bu cümle mevcut olan her şeyin ölçüldüğünü değil, miktar olarak mevcut olan her şeyin ölçülebildiğini söylemektedir. Böylece, bazı durumlarda başarıyı iyi bir şekilde ölçmenin mümkün olmadığı fakat vazifeyi en iyi şekilde yapabilmek için güvenilir ölçme araçları bulmanın zorunlu olduğu ortaya çıkmaktadır (Micheels & Karnes, 1968:12). Başka bir deyişle ölçme her zaman yüzde yüz sonuca ulaşamayabilir ama yine de her şeyi en iyi şekilde ölçebilmenin mutlaka bir yolu vardır.

Öğretim genel amaç olarak davranış değiştirme süreci olarak bilinmektedir. Gerçekleştirilmek istenen davranış değişikliğinin bazı özellikleri vardır. Bu özelliklerden biri gerçekleştirilmek istenen yeni duruma göre değiştirilecek olan davranışın gözlenebilme olanağı ile ilgilidir (Tekin, 1982:8). Yani her davranış ölçülemeyebilir. Bir davranışın ölçülebilmesi için öncelikle gözlenebilir olması gerekir. Değerlendirme işlemine geçebilmek için ise ölçme basamağının başarıyla tamamlanmış olması ön şarttır denebilir.

Görsel Sanatlar Eğitiminde Ölçme ve Değerlendirme

Görsel sanatlar eğitimi genel eğitim süreci içinde kendine has özellikleri olan bir alandır. Bu alanın en özgün hususlara sahip olduğu ve özgün olduğu kadar da sorunlara sahip olduğu konulardan biri de ölçme değerlendirmedir (Ayaydın, 2004). Özellikle ölçme kavramı görsel sanatlar eğitiminde oldukça zordur. Çünkü öğretimde ölçme olayı öğretilen davranışlar ile doğrudan ilişkilidir. Dolayısı ile öncelikle ölçülecek davranışların önceden belirlenmiş olması gerekir.

Öğrenme ürünü olan davranışlar üç kısımdır. Öğrenilen insan davranışlarından bir kısmı devimsel, bir kısmı bilişsel ve bir kısmı duyuşsal yönü baskın olan

davranışlardır (Özçelik'e (1981:2). Görsel sanatlar eğitimi, bilincin, zekânın, yargılama ve ifade güçlerinin dayalı olduğu tüm duyuların eğitimidir. Bu duyularla öğrenci (birey) dış dünya ile bağlantılar, ilişkiler kurar ve içinde bulunduğu toplumla ve dış dünya ile organik bir bütün oluşturur (Gökaydın, 1996:28). Özellikle duyuşsal yönü baskın olan davranış biçimleri, görsel sanatlar derslerinde oldukça yaygındır. Sanat, duygu ve düşünce arasındaki iç içe geçmiş bağlantıyı vurgularken, öğrenme ve gelişim sürecinin de etkin bir yardımcısı olur (Yolcu, 2004:91). Düşünme ve algılama, akıl ve duyular karşılıklı bir alış-veriş içinde, belleğin işlevi de bu bütünün içinde yerini bulursa özgür düşünmeyi öğrenme o denli güç olmaz. Ne var ki, böyle bir eğitim için önce duyuların eğitimi gereklidir. Duyuları eğitilmemiş olan, çevresinde olup-bitene karşı duyarsız kalır. Bakar görmez, işitir duymaz (İpşiroğlu, 1998:30)

Son zamanlarda yapılan bilimsel araştırmalar güzel sanatlar alanında bilişsel öğrenmenin de önemli derecede gerçekleşebildiğini göstermiştir. Araştırmalar göstermiştir ki; görsel sanatlarda öğrenme bilişsel ve entelektüel bir olaydır, bu hayal gücünü geliştirmeyi bunun yanında insanın his ve duygularını ifade edebilmeyi, ayrıntıları yakalayabilme gücünü geliştirmeyi gerektirir Brandt (1988:7). Çünkü sanatın temel amaçları da bilişsel fonksiyona bağlıdır. Yani sanatın bir görevi de anlama ve anlam yükleme çabasıdır. Bu yönüyle sanat bilişsel süreç içermektedir (Arnheim, 1969:294; Gardner, 1989:168).

Görsel sanatlar eğitiminde ölçme olayı bazı zorluklar taşımaktadır. Sanatın öznel yapısı nedeniyle, sanat eğitiminde, diğer eğitim alanlarına göre, yöntem saptama, eğitim, sınav ve değerlendirme durumlarının nesnel ölçütlere dayandırılmasında zorluk çekilmektedir (Boydış & Balcı, 1997:168).

Ölçme kavramının sonrasında gelen değerlendirme süreci de görsel sanatlar eğitimi alanında bazı zorluklar ve farklılıklar içermektedir. Örneğin, sanatın özgün değerler içermesi ve değerlendirmenin bireysel beğenilerden uzaklaşmaması gibi. Sanatın olduğu yerde bireysel beğeniler vardır ve bu sanat dünyası için normal kabul edilebilir. Ancak, bu durum eğitim-öğretim sürecinde değerlendirmenin standardı olması gerektiği prensibine ters düşmektedir. Ayrıca sanat eğitimcilerinin farklı değerlendirme yöntemlerinden bahsetmeleri ve belirli bir yöntemde uzlaşmanın olmaması da değerlendirme sürecinde bazı zorlukların var olduğuna işaret etmektedir.

Bazı sanat eğitimcilerine göre birkaç noktaya dikkat etmek yeterli görülmektedir. Örneğin bu noktalardan bazıları şöyledir; öğrenciler değerlendirilirken bir diğeri veya bir grupla kıyaslanmamalı, her öğrenci kendi özellikleri ve yetenekleri ölçüsünde değerlendirilmelidir (Türkdoğan, 1981:102). Bazılarına göre ise; yetişmiş eğitimcilerle birlikte gerekli koşulların oluşturulmasından sonra not sisteminin kaldırılması, gerçek anlamda bir eğitim aşamasına geldiğinin belirtisi sayılabilir (Gançaydın, 1993:123). Bazılarına göre; sanat eğitiminde kullanılan öğretim yöntemleri ile öğretimde kullanılan yöntem ve teknikler yakından ilgili görülmektedir. Sanat derslerinde içeriğin değişmesi, genişlemesi

beraberinde karakterize edilmiş yeni öğretim yaklaşımlarının geliştirilmesini ve bunun yanında değerlendirmede buna bağlı farklı metotların kullanılmasını gerektirmektedir (Armstrong, 1994:1). Bazılarına göre; öğrenci çalışmalarını değerlendirirken çalışmanın incelenmesinden ve daha önce tutulmuş gözlem notlarında bazı özellikler aranabilir. Bu özellikler öğrenmenin ilerleyişi konusunda bazı fikirler verebilir. Ve bu özelliklerin kullanılmasıyla bir ölçek oluşturarak öğrencideki gelişmeler takip edilebilir (Gentle, 1993:121). Bazılarına göre ise; sanat eleştirisi bir değerlendirme yöntemi olarak kullanılabilir. Bir görsel formun hakkında öğrenci tarafından kanıtlarla desteklenen bir yargı beklenebilir. Ya da bir yargı kanıtlarla çürütülebilir (Eisner, 1997:223). Ayrıca, görsel sanatlar eğitiminde ölçmeden çok derecelendirmeden bahsedilmektedir. Derecelendirme verilen bir ölçüte göre öğrencinin gelişimini ya da onların ürününü değerlendirme sürecidir (Stokrocki&Kırıçoğlu, 1996:43).

Desen Eğitiminin Önemi

Desen kelimesinin anlamı incelendiğinde görsel sanatların temelini oluşturan bir disiplin olduğu düşüncesinin ortak bir kavı olduğu görülecektir. Desen görsel sanatların temeli ise desenin temeli de çizgidir. (Gökay Yılmaz, 2009:251). Çizgiyle resim yapmak; doğadaki nesnelere görünüşünü saptamak ya da duyu ve düşüncelerimizi görsel hale getirme yollarından biridir (Cantürk, 1993:10). Başka bir ifade ile çizgi, duyguların anlatım aracıdır (Sezer, 2001:32). Ayrıca çizgi görsel iletişim aracı olarak sübjektif ve objektif düzeyde kullanılabilir (Gürer, 1990:25).

Sanatsal anlamda desen, görsel bir dildir ve dış dünyayı nasıl gördüğümüzü, nasıl algıladığımızı görsel birikimlerimizin niteliğini ve iç dünyamızı nasıl yansıttığımızı gösterir. Çünkü objeyi betimleme ve onu yorumlama biçimimiz aynı zamanda düşünme biçimimizi de ortaya koymaktadır (Gökbulut, 2006:26). Cezanne'in "desen doğanın mantığını çıkarmaktır" sözünü çağdaş bir anlayışla sorgulayan, estetik algıda ölçütlendirme disiplinini temellendiren bir dilin, desen dersi içeriğine egemen olması gerekir (Öztürk, 2002:249). Desen görünen gerçeği değil onun yorumunu yansıtır. Ortaya çıkan şey nesnel bir görünümün gerçeği değil, ancak grafik işaretler (çizgi, nokta, leke) yoluyla gerçekleştirilmiş, nesnel görünümü anıştıran başka bir gerçek olmaktadır (Keskinok, 2001:89).

Desenin kültürel ivmeyi yükseltici gücü de unutulmamalıdır. Yani desen çalışmaları, öğrencinin estetik tavrını olgunlaştıracaktır. Öğretmen adayının ileride, öğrencisinin yaratıcılığını keşfetmesi yolunda çaba göstereceği unutulmadan bu tavır, önemsenmeli ve resim-iş öğretmenliği lisans programında desen eğitimine yeterli zaman ayrılmalıdır. Konuya, resim öğretmenlerinin sanatçı kişiliklerinin önemi açısından bakıldığında; çok daha kültürlü nesiller yetiştirilmesi için bu bilincin geliştirilmesinin gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Buradan da, alan bilgisinin içinde desenin yoğun olarak yer almasının şart olduğu anlaşılmaktadır. Ancak ne yazık ki Eğitim Fakülteleri'nde uygulanan programda desen derslerinin saatleri son derece kısıtlı ve yetersiz durumdadır.

Bu uygulamadaki yanlışlığın önüne geçildiği takdirde resim öğretmenliği lisans programı, resim öğretmeni adaylarına öncelikle sanatın özünü kavratmayı amaçlayacak, öğrencilerin yapıcı tavırlarını güçlendirecek, çağdaş ve akılcı bir yöntemi uygulamış olacaktır. Böylece, estetik beğenisi de gelişmiş bir öğrencinin teknik öğretimi ve bilgi donanımı ile öğretmenlik meslek bilgisini kazanması zor olmayacaktır (Bulut, 2003:23).

Sanat eğitiminin en önemli halkalarından birisini de desen eğitimi dersi oluşturmaktadır. Gerek öğrencinin sanat eğitimcisi kimliğini kazanmasında gerekse dört yılı kapsayan lisans eğitimi sürecinde bu dersin etkisi önemli ölçüde hissedilir. Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri giriş yetenek sınavlarında dahi aday kendisini çizgisiyle tanımlamaktadır (İmamoğlu, 2004:262). Desen dersinin amacı, öğrencinin dış dünyayı dikkatlice gözlemleyerek algılama ve yansıtma kapasitesini artırmak, konuya en uygun tekniği ve onun gerektirdiği araç gereçleri kullanarak yaratıcı yorum yeteneğini geliştirmektir (Engin, 2008:816). Özel yetenek öğrenci seçme sınavlarına hazırlık kurslarında birbirine benzeyen figürlerin, mekânların ve motiflerin tekrar tekrar yaptırılarak aday öğrencilere ezberletildikleri ve şablon kompozisyon üretilmesi konusunda baskı uygulandığı ortaya çıkmıştır (Öztürk, 2008:375).

Amaç

Bu çalışmanın amacı; görsel sanatlar eğitimi alanında ölçme-değerlendirme açısından yaşanan zorluklardan biri olan sanat eğitimcilerinin nesnel olamama ve kişisel beğeniden tamamen soyutlanamama durumunu Güzel Sanatlar Liselerinde yer alan desen dersi örneğiyle irdelemektir. Ayrıca Resim-İş öğretmenlerinin ölçme-değerlendirme sürecini gözler önüne sermek, bu süreci kullanılan ölçütler açısından tartışmak ve değerlendirmektir. Bu amaçlar doğrultusunda şu sorulara cevap aranmıştır: 1) Geleneksel yönetime göre ve aynı çalışmaya farklı öğretmenler tarafından yapılan ölçme-değerlendirme sonuçları ne derece örtüşmektedir? 2) Ölçütlere dayalı ve aynı çalışmaya farklı öğretmenler tarafından yapılan ölçme-değerlendirme sonuçları ne derece örtüşmektedir? 3) Geleneksel yönetime göre yapılan ölçme-değerlendirme ile ölçütlere dayalı yapılan ölçme-değerlendirme arasındaki farklar nelerdir?

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Türkiye’de bulunan ve Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde görev yapmakta olan 68 (altmış sekiz) Resim-İş öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin 23’ü bayan 45’i erkektir.

(Katılımcıların görev yaptığı okullar: Ankara Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi (GSSL), Adıyaman GSSL, Aydın Yüksel Yalova GSSL, Bolu GSSL, Bursa Zeki Müren GSSL, Çorum GSSL, Çorum GSSL, Diyarbakır GSSL, Edirne GSSL, Erzincan GSSL, Gaziantep Ticaret Odası GSSL, Hatay Bedii Sabuncu GSSL,

Isparta GSSL, İçel Nevit Kodallı GSSL, Kayseri Fevziye-Memduh Güpgüpoğlu GSSL, Kastamonu GSSL, Kırklareli Lüleburgaz Türkiye Elektrik Kurumu GSSL, Kocaeli GSSL, Kütahya GSSL, Ordu GSSL, Sivas GSSL, Trabzon GSSL, Bartın GSSL, Aksaray GSSL ve Osmaniye Abdurrahman Keskiner GSSL)

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, Güzel Sanatlar Liselerinde görev yapan öğretmenlerin desen dersinde yaşadıkları değerlendirme sürecini var olan durumuyla ortaya koymayı amaçladığından genel tarama niteliğindedir. Karasar'a (2002:77) göre; tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu varolduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır.

Verilerin Toplanması

Türkiye'de bulunan ve Milli Eğitim Bakanlığına bağlı değişik yerlerdeki Güzel Sanatlar Liselerinde görev yapmakta olan Resim-İş Öğretmenlerinin bir araya gelmesiyle oluşan grubun değerlendirme süreci gözlenmiştir. Bu süreç de iki bölümden oluşmuştur.

Birinci otururumda, Resim-İş Öğretmenlerinden oluşan grubun karşısına lise bir düzeyinde bir öğrencinin desen çalışması konmuş ve öğretmenlerden bu çalışmayı değerlendirmeleri istenmiştir.

İkinci oturumda ise, yine aynı öğretmen grubunun karşısına lise bir düzeyinde farklı bir desen çalışması konulmuş ancak bu kez öğretmenlerden değerlendirme yapmadan önce ölçütler belirlemeleri istenmiştir. Grubu oluşturan bütün öğretmenlerin katılımıyla değerlendirme ölçütleri oluşturulmuş ve bu ölçütlere göre değerlendirme yapılmıştır. Değerlendirme ölçütlerini belirleme çalışması iki aşamadan oluşmuştur. *Birinci aşamada* her katılımcının önerdiği ölçütler tahtaya yazılmış ve daha sonra *ikinci aşamada* oy birliği ile ölçütlere son hali verilmiştir. Başlangıçta on bir ölçüt belirlenmişken bunlar dört ölçüte düşürülerek ölçek haline getirilmiştir. Başlangıçta belirlenen ölçütler şunlardır: 1- Yüzeyi kullanma, 2- Oran-Orantı, 3- Hareket-Denge, 4- Işık-Gölge, 5- Çizgi Değerleri, 6- Form-Konstrüksiyon, 7- Zamanı Kullanabilme, 8- Perspektif, 9- Anatomik Yapı, 10- Özgünlük, 11-Tertip düzen.

Bu ölçütler daha sonra tekrar düzenlenerek, kullanılabilirlik amacıyla dört maddeye indirilmiş ve değerlendirmeye etkisi (yüz üzerinden) belirlenmiştir. Bu maddeler ve değerlendirmeye etkisi aşağıda tabloleştirilmiştir.

Tablo 1. Değerlendirme Ölçütleri

Ölçütler	Maksimum Puan (%)	Uygun Görülen Değer
1. Yüzeyi Kullanma-Düzen	20	--
2.Oran-Orantı-Form Anatomi Perspektif	35	--

3. Hareket-Denge	25	--
4.Çizgi Değeri-Işık-Gölge	20	--

Araştırmayı oluşturan her iki bölüm gözlemlenerek ve değerlendirme sonuçları karşılaştırılarak veriler elde edilmiştir. Ayrıca, araştırma süresi boyunca araştırmacı tarafından yapılan gözlemler sonucunda tutulan notlar da araştırma verilerinin oluşumuna katkıda bulunmuştur.

BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde araştırma sürecinde yapılan iki oturumda elde edilen veriler; her bir oturumda kendi içinde ve iki oturumun karşılaştırılması sureti ile üç ayrı başlık altında toplanarak yorumlanmıştır.

Geleneksel Yöntem ile Yapılan Ölçme-Değerlendirmelerin Karşılaştırılması

Bu çalışmada geleneksel yöntem ifadesi ile; sanat eğitiminde süregelen, alışılmış ve bilindik ölçme-değerlendirme yöntem kastedilmiştir. Bu yönetime göre; çoğunlukla usta çırak ilişkisi içinde devam eden desen ya da genel ifade ile sanat derlerinde, usta (öğretmen, sanat eğitimcisi) çalışmaya bir değer biçer ve not olarak ifade eder.

Birinci oturumda; katılımcı öğretmenlerin grup halinde oturdukları bir alanda rahatlıkla görebilecekleri şekilde karşılıklarına 50x70 boyutunda bir desen çalışması asılmıştır ve öğretmenlerden bu çalışmayı değerlendirmeleri istenmiştir. Değerlendirmede süre sınırlaması yapılmamıştır. Araştırma sürecinde öğretmenlerin tutum ve davranışları değerlendirme yöntemlerine ilişkin olarak gözlenmiştir. Değerlendirme sonuçları aşağıda tabloleştirilmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo 2. Geleneksel Yöntemle Değerlendirme Sonuçlarının Frekans Dağılımı

Sıra	Puan	f
1	60	2
2	65	2
3	68	1
4	70	7
5	75	11
6	78	2
7	80	15
8	85	9
9	90	15
10	95	3
11	100	1

Tablo 2’de de görüldüğü gibi *geleneksel yöntemin* uygulandığı değerlendirmede en düşük not 60, en yüksek not 100’dür. En çok tekrarlanan değer (mod) 15 kez tekrar ile 80 ve 90’dır. En az tekrarlanan not 1 kez tekrar ile 68 ve 100’dür. Değerlendirme sonucunda on bir farklı not ortaya çıktığı görülmektedir. Değerlendirme sonucunda ortaya çıkan notların aritmetik ortalaması $\bar{x} = 74,2$ ’dir. Dağılımın ortanca değeri (medyan) 80’dir.

Tabloda yer alan verilere göre, geleneksel yöntemle yapılan değerlendirme sonucunda ortaya çıkan notların; 60 ile 100 arasında dağılım gösterdiği, 75, 80 ve 90 notlarında yığılmanın olduğu, notların genellikle yuvarlatılmış rakamlardan oluştuğu ve aynı çalışmaya 11 farklı notun verildiği söylenebilir. Ayrıca bu oturumda (geleneksel yöntemle değerlendirme sürecinde) katılımcı öğretmenlerin; çalışmalarını ince ayrıntılarına kadar incelemeye, verdiği notta kararlı olduğunu ima eden tavırlar sergilediği ve değerlendirmeyi kısa sürede yapabildiği gözlenmiştir.

Ölçütlere Dayalı Yapılan Ölçme-Değerlendirmelerin Karşılaştırılması

Araştırmanın ikinci oturumunda da birinci oturumdaki mekân kullanılmıştır. Katılımcı öğretmenlerin grup halinde oturdukları alanda yine rahatlıkla görebilecekleri şekilde karşlarına 50x70 boyutunda bir desen çalışması asılmıştır ve öğretmenlerden bu çalışmayı belirlenen ölçütlere göre değerlendirmeleri istenmiştir. Katılımcı öğretmenlerin yaptığı ölçütlere dayalı değerlendirme sonuçları ve frekansları aşağıdaki şekilde tablolaştırılarak yorumlanmıştır

Tablo 3. Ölçütlere Dayalı Değerlendirme Sonuçlarının Frekans Dağılımı

Sıra	Puan	f	Sıra	Puan	f
1	48	1	12	75	9
2	50	2	13	76	1
3	53	1	14	78	1
4	55	3	15	79	1
5	60	7	16	80	4
6	65	10	17	82	2
7	68	2	18	83	2
8	69	3	19	84	1
9	70	4	20	85	3
10	72	3	21	90	3
11	73	2	22	95	3

Tablo 3’de de görüldüğü gibi *ölçütlere dayalı yöntemin* uygulandığı değerlendirmede en düşük not 48, en yüksek not 95’tir. En çok tekrarlanan değer (mod) 10 kez tekrar ile 65’dür. En az tekrarlanan not 1 kez ile 48, 53, 76, 78, 79 ve 84’tür. Değerlendirme sonucunda yirmi iki farklı not ortaya çıktığı

görülmektedir. Değerlendirme sonucunda ortaya çıkan notların aritmetik ortalaması $\bar{X} = 71,6$ 'dır. Dağılımın ortanca değeri (medyan) 72,5'dir.

Tabloda yer alan verilere göre, ölçütlere dayalı yöntemle yapılan değerlendirme sonucunda ortaya çıkan notların; 48 ile 95 arasında dağılım gösterdiği, 65 ve 75 notlarında yığılmanın olduğu, notların çoğunlukla net rakamlardan oluştuğu ve aynı çalışmaya 22 farklı notun verildiği söylenebilir. Bu oturumda (ölçütlere dayalı değerlendirme sürecinde) katılımcı öğretmenlerin; çalışmalarını ince ayrıntılarına kadar incelediği ve bu amaçla çoğu zaman yerlerinden kalkıp çalışmayı yakından kontrol ettiği, her bir ölçütü ayrı ayrı değerlendirdiği ve değerlendirmeyi önceki oturuma göre daha uzun sürede tamamladığı gözlenmiştir.

Geleneksel ve Ölçütlere Dayalı Yöntemin Karşılaştırılması

Bu kısımda geleneksel yöntem ve ölçütlere dayalı yöntemle yapılan ölçme-değerlendirme sonuçları tablolaştırılarak karşılaştırılmıştır. 0 (sıfır) ile 100 arasındaki değerler 5 puan aralıklarla grup aralığı oluşturulmuş ve hem geleneksel yöntemde hem de ölçütlere dayalı yöntemde 45'in altında puan olmadığından, tablo 46–50 grup aralığından başlatılmıştır.

Tablo 4. *Geleneksel Yöntem ile Ölçütlere Dayalı Yöntemin Değerlendirme Sonuçları Frekans Dağılımı*

Grup Aralığı	Geleneksel Yöntem (f)	Ölçütlere Dayalı Yöntem (f)
46–50	0	3
51–55	0	4
56–60	2	7
61–65	2	10
66–70	8	9
71–75	11	14
76–80	17	7
81–85	9	8
86–90	15	3
90–95	3	3
96–100	1	0

Tablo 4'de de görüldüğü gibi; 46–50 grup aralığında geleneksel yöntemle yapılan değerlendirmede frekans sıfır iken ölçütlere dayalı değerlendirmede 3, 51–55 grup aralığında geleneksel yöntemle yapılan değerlendirmede frekans sıfır iken ölçütlere dayalı değerlendirmede 4, 56–60 grup aralığında geleneksel yöntemle yapılan değerlendirmede frekans 2 iken ölçütlere dayalı değerlendirmede 7, 61–65 grup aralığında geleneksel yöntemle yapılan değerlendirmede frekans 2 iken ölçütlere dayalı değerlendirmede 10, 66–70 grup aralığında geleneksel yöntemle yapılan değerlendirmede frekans 8 iken ölçütlere

dayalı değerlendirmede 9, 71–75 grup aralığında geleneksel yöntemle yapılan değerlendirmede frekans 11 iken ölçütlere dayalı değerlendirmede 14, 76–80 grup aralığında geleneksel yöntemle yapılan değerlendirmede frekans 17 iken ölçütlere dayalı değerlendirmede 7, 81–85 grup aralığında geleneksel yöntemle yapılan değerlendirmede frekans 9 iken ölçütlere dayalı değerlendirmede 8, 86–90 grup aralığında geleneksel yöntemle yapılan değerlendirmede frekans 15 iken ölçütlere dayalı değerlendirmede 3, 90–95 grup aralığında geleneksel yöntemle yapılan değerlendirmede frekans 3 iken ölçütlere dayalı değerlendirmede 3, 96–100 grup aralığında geleneksel yöntemle yapılan değerlendirmede frekans 1 iken ölçütlere dayalı değerlendirmede sıfırdır.

Buna göre her iki yöntem ya da her iki oturum karşılaştırıldığında geleneksel yöntemle yapılan değerlendirmenin ölçütlere dayalı değerlendirmeye göre; daha dar bir alana yayıldığı, daha yuvarlatılmış rakamlardan oluştuğu ve daha çok belirli notlarda yığıldığı söylenebilir.

SONUÇ ve TARTIŞMA

Araştırmada elde edilen veriler özellikle üç noktada önem taşımaktadır. Birincisi geleneksel değerlendirmede katılımcı öğretmenler yuvarlatılmış notlar vermiştir. İlk ve orta öğretimde çoğunlukla geleneksel yöntemin tercih edildiği de bilinen bir gerçektir. Bunun sebebi öğretmenlerin fazla zaman harcamadan pratik olanı seçme ya da kendi beğenisine göre seçim yapmada pratikleşmiş olması olabilir. Ölçütlere dayalı değerlendirmede çok daha net yanı 78, 53 gibi detayı gösteren değerlendirme sonuçları ortaya çıkmıştır. Ayrıca bu süreçte daha fazla zaman harcanmış olması öğretmenlerin bu aşamada ince eleyip sık dokuduğunu göstermiş olabilir.

Araştırmanın ortaya koyduğu ikinci önemli veri görsel sanatlar alanda yer alan değerlendirme sürecinde öğretmenlerin kişisel beğenisinden fazla uzaklaşmadığı gerçeğidir. Çünkü, hem geleneksel yöntemle yapılan değerlendirmede, hem de ölçütlere dayalı değerlendirmede tutarsız notlar ortaya çıkmıştır. Aynı çalışmaya 68 öğretmen tarafından geleneksel yöntemle yapılan değerlendirmede 11 farklı not verilmiştir. Ölçütlere dayalı yöntemle yapılan değerlendirmede ise 22 farklı not ortaya çıkmıştır. Bu durum göstermiştir ki her iki yöntemde de öğretmenlerin kişisel beğenisi etkili olmaktadır. Ölçütlere dayalı değerlendirmede notların geleneksel yöntemle göre daha fazla çeşitlilik göstermiş olması ise her bir ölçümde de kişisel beğenin rol oynadığını göstermektedir. Ancak, her iki yöntemde çeşitlilik olmasına rağmen, ölçütlere dayalı değerlendirmede çeşitliliğin daha az olmasına bakılarak sonuçların daha tutarlı olduğu söylenebilir.

Üçüncü önemli nokta ise bir çalışmaya ne kadar çok çeşitlilikte notlar verilebileceği ile ilgilidir. Geleneksel yöntemle değerlendirmede bir çalışma bir öğretmenden 60 alırken başka bir öğretmenden ise 100 alabildiği görülmüştür. Yine ölçütlere dayalı değerlendirmede durum benzer şekildedir. Bir

değerlendirmede 48 not alan bir çalışma başka bir öğretmen tarafından 95 ile notlandırılmıştır. Aynı çalışmanın farklı öğretmenlerden aldığı notlar arasındaki farka uçurum demek fazla abartı olmasa gerek.

KAYNAKLAR

- Armstrong, L.C. (1994). *Designing Assessment In Art*. Reston: National Art Education Association.
- Arnheim, R. (1969) *Visual Thinking*. London:University of California Pres.
- Ayaydın, A. (2004). *İlköğretim Görsel Sanatlar (Resim-İş) Eğitiminde Değerlendirme Sorunu*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 4, (7), 27-39.
- Boydış, N & Balcı, Y.B. (1997). *Eğitimbilime Giriş*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Brandt, R. (1988). *On Discipline-Based Art Education: A Conversation with Elliot Eisner*. Educational Leadership 45, (4), 6-9.
- Bulut, Ü. (2003). Plastik Sanatlar Eğitiminde Desen Çalışmaları, *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, Sayı 18, Sayfa: 21-24*
- Cantürk, F. (1993). *Plastic Sanatlarda Temel Sorunlar*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Eisner, E.W. (1997). *Educating Artistic Vision*, United States of America: The Macmillan Company.
- Engin, N. (2008). Desen dersinde sanat tarihi temelli bilginin yeri ve önemi, *3.Ulusal Sanat Eğitimi Sempozyumu* (Bildiriler Kitabı) , Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık
- Gardner, H. (1989). Project Zero: An Introduction to Arts Propel, *Journal of Art & Design Education*, Vol.8, No.2
- Gençaydın, Z. (1993). *Sanat Eğitimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayın No:582
- Gentle, K. (1993). *Teaching Painting In The Primary School*, Trowbridge: Redwood Books
- Gökay Yılmaz, M. (2009). Sanatsal Uygulama: Desen Ve Baskı Çalışmaları (Ed.Ali Osman Aydın-Levent Mercin), *Sanat Eğitimi Ve Görsel Sanatlar Öğretimi*, Ankara:Pegem Akademi Yayınları
- Gökaydın, N. (1996). *Amaç, Çocuğun ve Gencin Yaratıcı Gücünü ve Estetik Sezgisini Geliştirmek Olmalıdır*, Milli Eğitim. (131), 27,28.
- Gökbulut, N. (2006). *Desen Bilgisi Ve Uygulamalar* (Ed.Vedat Özsoy), Yöntem Ve Teknikleriyle Görsel Sanatlar Eğitiminde Uygulamalar, Ankara: Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği Yayınları.
- Gürer, L. (1990). *Temel Tasarım*, İstanbul: Teknik Üniversite Matbaası.
- İmamoğlu, G. (2004).Güzel Sanatlar Eğitimi Resim Bölümlerinde Desen Dersinin Sorunlarına Yönelik Bir Araştırma, *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi, Cilt 5, Sayı 2 261-270*
- İpşiroğlu, N. (1998). *Sanattan Güncel Yaşama*, İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Karasar, N. (2002). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayınları
- Kaya, Z. (2006). *Öğretim Teknolojileri Ve Materyal Geliştirme*, Ankara: Pegem Akademi Yayınevi.
- Keskinok, K. (2001). *Sanat Eğitimi-Aşamalı Yöntem*, Ankara: Sanat Yapım Yayıncılık
- Küçükahmet, L. (2003). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Micheels, W. J.& Karnes, M.R. (1968). *Eğitimde Başarının Ölçülmesi* (Çev: İbrahim Yurt), Ankara: Ajans-Türk Matbaası.
- Özçelik, D.A. (1981). *Okullarda Ölçme Ve Değerlendirme*, Ankara: ÜSYM-Eğitim Yayınları:3.

- Öztürk, M. (2002). Yök-Dünya Bankası Projesi Resim Öğretmenliği Lisans Programında Desen Dersi Örneğiyle Sanat Eğitimi Öğretmeninde Standart Bilgi Seviyesine Erişimin Önemi Ve Gerekliliği, *Sanat Eğitimi Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Ankara: G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi
- Öztürk, M. (2008). Özel yetenek öğrenci seçme sınavları desenlerinde hazırlık kurslarının olumsuz etkileri sorunu, *3.Ulusal Sanat Eğitimi Sempozyumu* (Bildiriler Kitabı) , Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık
- Sezer, H. (2001). *İlköğretimde Resim-İş Eğitimi*, Ankara: MEB Projeler Koordinasyon Dairesi Başkanlığı.
- Stokrockı, M.& Kırıçoğlu, O. (1996). *Ortaöğretim Sanat Öğretimi*, Ankara, YÖK/DB, Milli Eğitimi Geliştirme Projesi
- Tekin, H. (1982). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*, Ankara: Daily News Ofset Tesisleri.
- Türkođan, G. (1981). *Sanat Eğitimi Yöntemleri* (Resim-İş Öğretimi), Ankara: Ayyıldız Matbaası A.Ş.
- Yıldırım, C. (1983). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*, Ankara: ÖSYM Eğitim Yayınları:7.
- Yolcu, E. (2004). *Görsel Sanatlar Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

SUMMARY

In system of education, measurement and evaluation are most important component for training and teaching. A well-educated teacher refers to one who has a good education in his subject area, general culture and teaching. School is a special institution established solely for education. The knowledge, abilities and attitudes that are to be archived by students in this environment are predetermined and are given in the school via the teaching activities it is a fact that the sources in the classroom, students and the time management are the points that require the focusing on teacher-student interaction and taking common decisions in order to provide the fluency in both decision and the implementation of the rules within the school environment.

Art education has been recognized as a vital part of a child's learning experience when introduced to students at a young age. A comprehensive arts education implemented in the curriculum enhances students' ability to understand concepts and express them articulately. It was not until the nineteenth century that children's drawings were seriously studied for their own merit as art. Today, art education is generally accepted in the field of education, and some researchers have related the importance of the development of children's drawing abilities to motor development. Art is also an important way for children to express themselves as individuals. Some art educator describes art as a special kind of language. It may take the form of language as we know it, as in a formal critique, or it may be in the form of visual images. Either way, the language of art, similar to what Pond stated, is an effective means of communication. Art encompasses what is tangible and what is imagined, thus balancing realistic representation with abstraction. As artists, young children need to develop the symbolic tools of literacy in the visual arts.

Drawing skill has always been one of the most neglected issues. The consequences of this negligence are observed at all levels of education from primary to higher education. Drawing is one of the most important indicators of knowing a artistic language well. This skill also has great roles in students' achieving success at school. When children begin to go to school, they already have the drawing skill to some extent. Together with other artistic skills, drawing is also handled in a scheduled and planned way.

The belief that art education is based on the master and apprentice relation and is only focused to application, is now that on started to be found strange and criticized in the developing and changing education system. However, in the art education, among those approaches, the multi-fielded art education method that combines the four fields (history of art, critic of art, aesthetic and application) is adopted and it is started to be practiced in many countries. This new method that art educators thinking that art education does not only focus to skillful students also defend, improves the students in multi-directed manner and grows students who know what art is, and explicate it, who express themselves in the right way, develop their ability of comment and criticism, feel the pleasure of art and the students who after all these pre-preparation feel the pleasure of success of producing a work.

Working on "drawing" means a process of learning of art terms, arts theories and artistic values in a class of painting at the university. This process is the main structure in this type of atelier work which ensures educational and enthusiastic impressions in order to improve the general culture of our students as well. In the Faculty of Education, this aim remains more important since we wish our students to understand the essential of the Art Education. Therefore, we suggest sparing more course time for drawing classes in programs of education of painting. Teachers, students and researchers who are involved with drawing education which is complex and has many aspects tell that they have had some problems about the evaluation and assessment.

This research was made to define the methods of measurement -evaluation which is used in drawing education for in Fine Arts and Sport High School. At this research which is restricted only for drawing lesson and it is tried to find how the art teachers who work in this schools define the measurement and evaluation. At this research, resources which contain information to the terms of education, art education, assessment and evaluation technique was examined to determinate the type of the problem condition. The study group consists of 68 visual art teachers. Data that is related to the research is obtained by means of experiment and observation statistically. There are different results in traditional evaluation and evaluation with criterion.

There is no significant difference between the art teacher assessment and evaluation techniques. As a result it was determined in art education evaluation that different art education assessment strategies are not used by art teachers. The

reasons of no different methods are used by art teachers is explained by art teachers don't follow the developments in art education, insufficient resources, art teaching program construction, lack of lessons hours and crowded classes. It is suggested that some problems in art education can be solved by in-service teacher training for art education and assessment methods. If art education applies with discipline-based art education methods which composed art history, art criticism, aesthetic and art production and which constructed performance assessment strategies, art education evaluation can be done in a better way.